

PROFESIONALIZACE V SYSTÉMU OBRANY STÁTU A ARMÁDĚ

Změna politického systému a vytváření všech funkcí státní moci v samostatné České republice jsou skutečnostmi, které naplňují historickou možnost k vybudování nového systému obrany. Měl by být natolik pružný, aby byl funkční pro zajištění obrany státu a současně umožňoval včlenění do evropských bezpečnostních struktur i při vysokém stupni dynamiky změn vojenskopolitické situace. Jeden z nosných problémů dosažení kvalitativních změn v obraně představuje profesionalizace. Je to proto, že její ústřední postavou je člověk, jako základní element vyšších organizačních struktur, jako rozhodující prvek, který je schopen jednak vytvořit vize budoucnosti, navrhnout změny, ale i uskutečnit všechny záměry a plány.

Změna z neprofesionálního stavu na profesionální, jak na úrovni armád, tak celých systémů obrany států, není jen výlučným problémem České republiky. Odpovídá tendencím evropského a světového charakteru, které znamenají snižování výdajů státních rozpočtů, početních stavů a úrovně vojenských potenciálů, ale současně chtějí zachovat rozumnou míru obranyschopnosti nejen ve státním, ale i v národním měřítku. Při limitujících vlivech zdrojů (finančních, materiálových, lidských) se nabízí jako racionální řešení zvyšování úrovně profesionálního výkonu všech funkcí v obraně. Tomu má profesionalizace napomoci.

Složitost problému, jeho interdisciplinární charakter, ho předurčují k vědecky podloženému řešení. Spoléhání na empirii a cit nezaručuje dosažení přijatelných výsledků a souhrnných společenských cílů. Představuje nebezpečí neefektivního vynakládání prostředků na zabezpečení obrany. Vědecké poznání, založené na výzkumu, by mělo prognózovat vývoj situace, stanovit správné cíle v reálných časových horizontech, nabídnout s předstihem decizní sféře k rozhodnutí variantní strategie a promyšlený, systémově provázaný názor na soubor opatření, jež je nezbytné přijmout.

Orientace vědecké a výzkumné podpory profesionalizace

Předmětem výzkumu i praktické činnosti jsou otázky profesionálního výkonu všech funkcí, které ovlivňují a uskutečňují vojenské aktivity. Nejde tedy jen o armádu, ale o komplexně pojatý systém zvyšování profesionality u všech osob, organizačních prvků a jiných struktur, které se účastní na zajišťování obrany v době míru, ve stavech ohrožení, ve válečném stavu a při přechodu na stav mírový. Pojmy:

systém obrany státu a armáda, odlišují rozměry vojenských i nevojenských činností organizovaných státem a vojenských činností armády.

Výzkum směřuje k časově omezenému procesu, který má etapy přípravy, zvyšování profesionalizace a bude ukončen datem vzniku plně profesionální armády a profesionálně připraveného systému obrany státu. Proces by měl být řízen, a to jak ve výzkumné části, tak v praktickém uskutečňování. Jeho řízení v prostředí systému obrany a armády je samostatným výzkumným problémem.

Vlastní vědeckou a výzkumnou podporu profesionalizace dále představují následující aktivity:

1. Analýzy vnějšího okolního prostředí ke zjištění tendencí:

- a trendů vývoje vojenství a profesionalizace ve světě, Evropě;
- v České republice (společenské podmínky, zdroje, demokratické charakteristiky, vztah obyvatelstva k obraně a profesionální službě v armádě, legislativní zabezpečení, regionální zvláštnosti, vývoj trhu pracovních sil, praktický stav ekonomické, sociální, vojenské politiky státu).

2. Analýzy vnitřních podmínek v systému obrany a armádě k objasnění důsledků pro profesionalizaci v oblastech:

- vojenské doktríny a vojenské strategie ČR,
- stavu výstavby a změn organizačních struktur,
- stavu personalistiky a rekrutace,
- vzdělávání a výcviku,
- vojenské techniky, vyzbrojování a logistiky,
- vojenské ekonomiky,
- sociálních aspektů a mezilidských vztahů,
- řízení, velení a organizování,
- rozvoje vědy a výzkumu,
- již uskutečněné profesionalizace.

3. Tvorba variantních návrhů řešení pro potřeby praxe v oblastech:

- ▲ vrcholového řízení (souhrnné analýzy a prognózy, cíle, směry, koncepce, strategie profesionalizace a jejich dílčích částí, programy, projekty, účelové studie, doporučení k legislativním opatřením ap.);
- ▲ nižších organizačních struktur, kde bude profesionalizace uskutečněna (metodologie postupu, různé studie a doporučení podle konkrétních podmínek);
- ▲ osobnosti vojenského profesionála (učební a výcvikové programy, soubory kritérií, stati, články, publikace, přednášky ap.);
- ▲ vědy a výzkumu (teorie profesionalizace, zákony a zákonitosti, principy, metody, metodologie výzkumu ap.);

Jednotlivé obsahové oblasti a konkrétní úkoly mají charakter trvalé, periodické činnosti (analýzy vnějších a vnitřních podmínek), ale i jednorázové výzkumné činnosti (účelové studie). Některé přijaté dokumenty budou aktualizovány podle

vývoje skutečných podmínek. Všechny budou závislé na potřebách praxe, jež bude uskutečňovat profesionalizaci na úrovních:

- systému obrany státu (mimo armádu);
- Armády České republiky jako celku;
- nižších organizačních struktur;
- osobnosti vojenského profesionála.

Dosud provedené výzkumy již umožnily zpřesnit úkoly prvního pořadí, schází ale rozhodnutí o způsobu řízení a tedy o kompetentnosti a odpovědnosti v dalším osudu profesionalizace.

V článku je stručně shrnut význam profesionalizace pro systém obrany státu a armádu, se zvýrazněním mezinárodního rozměru procesu. Pro praktické řešení je nezbytná výzkumná podpora, jejíž obsahová orientace dokumentuje složitost profesionalizace, ale i nezbytnost propojení výzkumné činnosti s praxí.